

VAKWERK

Kartonkunstenaar
Couzijn van Leeuwen

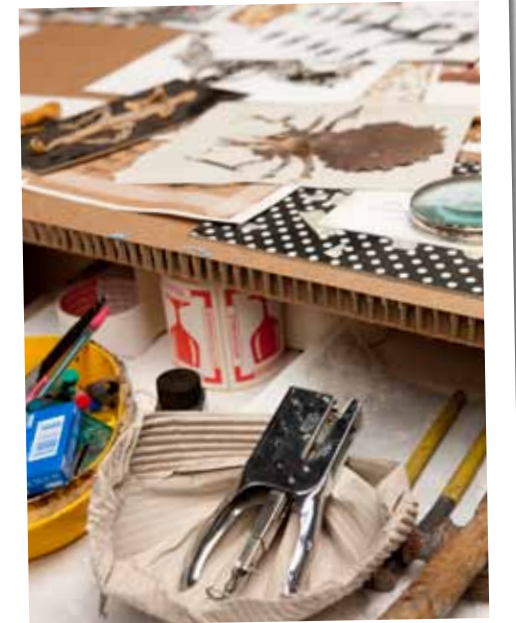
De ontdekking van karton

Sinds beeldend kunstenaar Couzijn van Leeuwen tien jaar geleden karton ontdekte, laat hij het niet meer los. Zijn wonderlijke kartonuniversum breidt zich steeds verder uit.

TEKST: *Emilie Escher* FOTOGRAFIE: *Denise Keus*

Een plant, een snoek voor zijn moeder, een kast met foto's van de Watersnoodramp in Zeeland, een laasje dat niet open kan en het tafeltje met de nietmachine waarmee hij het allemaal maakt. In de wereld van Couzijn van Leeuwen kan alles ontstaan, allemaal opgebouwd uit karton. Soms maakt Van Leeuwen iets dat niet van karton is, het vel dat hij in zijn handen heeft bijvoorbeeld. Hij schreef er drieduizend keer "ik hou van je" op, en gaat daar drie keer per dag mee door. Op de foto rechtsonder staan zijn ouders.

Het eerste waar de blik naar toe wordt gezogen in de Amersfoortse loods en werkplaats van Couzijn van Leeuwen is de tekst die hij in grote, levendige letters op de muur heeft geschreven. Wie binnenkomt, kan niet anders dan lezen.

‘Alleen met de bijen. Mijn broer zegt: ‘jij bent iemand met een geheim, daar hoef ik niet over na te denken, daar heeft hij gelijk in, want ik ben op de hoogte van de geheime routes die de bijen afleggen als ze honing en stuifmeel verzamelen, dat geheim kan ik met niemand delen, alleen met de bijen.’

Opheldering vragen is niet nodig. De schrijver ervan begint zijn mysterieuze tekst zelf al te verklaren. ‘Twee jaar geleden paste ik op een huis, ik lag op het gras, het was een prachtige voorjaarsdag, en ik zag hoe de bijen van bloem naar bloem vlogen om de honing en het stuifmeel te halen. En ik ontdekte hun routes, hun patronen. Zie je dat spanraam daar met dat haakwerk erin? Dat komt er uit voort. Er zitten dezelfde bewegingen in als van die bijen. Dezelfde patronen. Ik heb de wolven draden er zo in gespannen dat je steeds een knooppunt krijgt. Het is prachtig, een ding dat je aan een heleboel andere dingen doet denken. Een spinnenweb, het heelal, schimmel. Maar dit is een beetje hoe ik werk. Van het een kom ik op het ander.’

Het meeste dat uit de handen van Couzijn van Leeuwen komt is van karton. Zijn hele werkplaats staat en hangt vol met alle mogelijke kartonnen kasten, vazen, slingerplanten, reptielen, apen, leeuwen, dierenvelen en nog veel meer. Het enige dat zo’n beetje niet van karton is in de loods, dat is de maker zelf. Nee, toch niet helemaal waar. Wat er in de half uitgepakte kartonnen dozen

zit, - hij is net terug van een werkperiode van drie maanden in het Europees Keramisch Werkcentrum van Den Bosch - is keramiek. Maar ook daar heeft hij karton voor gebruikt. De kunstenaar wijst naar de schubbege huid van een levensecht reptiel van keramiek. ‘Hier heb ik de klei eerst in golfkarton geduwd. En ben er daarna mee gaan vormen.’

De grote ontdekking van karton kwam tien jaar geleden. Hij was aan het rommelen in alle afbeeldingen en plaatjes waar hij ooit nog wat mee wilde en bleef hangen bij een foto van een oude, door de houtwormen aangevreten Madonna met kind. Toevallig was er een stuk karton in de buurt. Hij maakte het beeld, met een oude nietmachine meer dan levensgroot na.

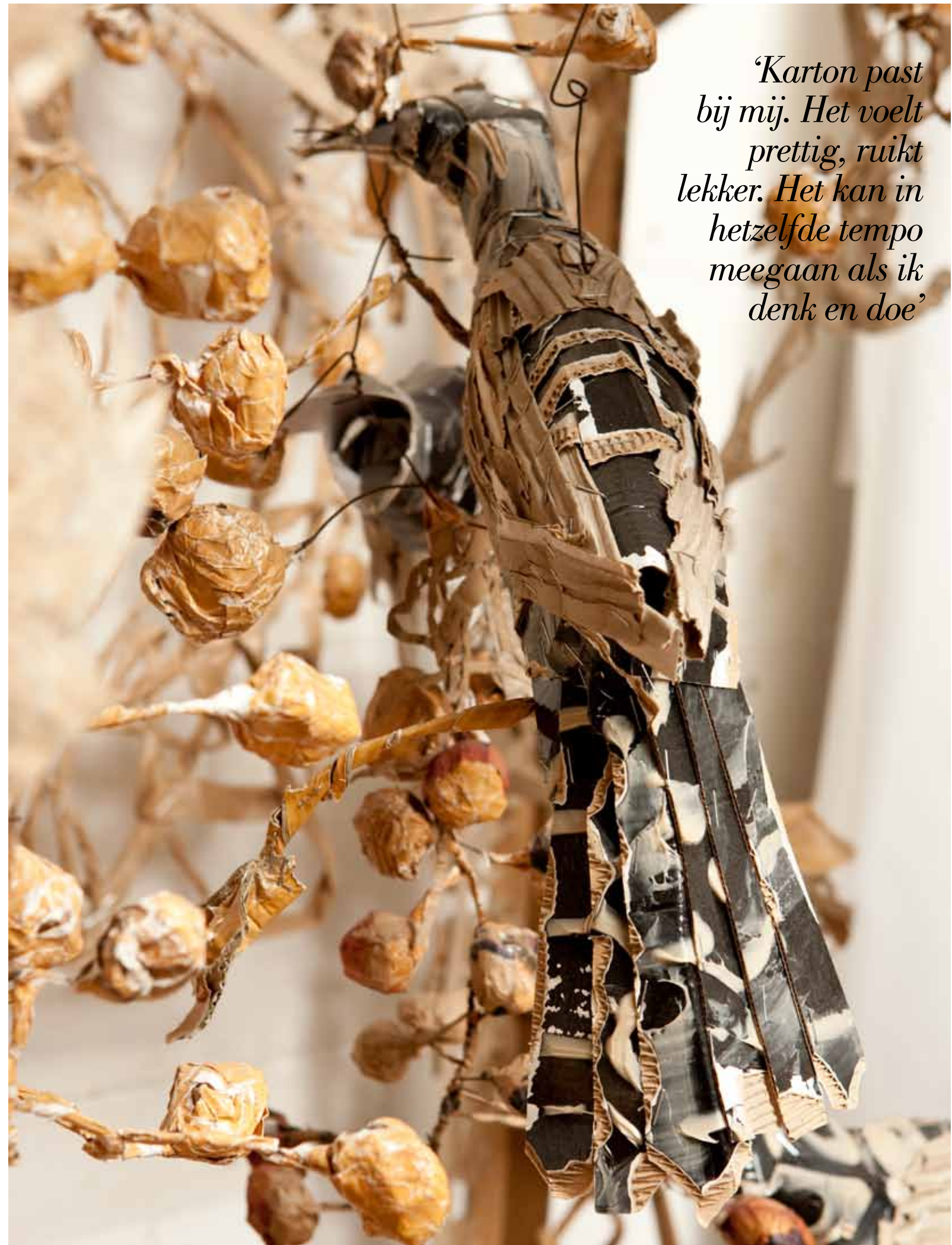
Voor die tijd werkte hij met allerlei verschillende materialen: brons, keramiek, papier-maché, maar karton was een openbaring. ‘Het paste direct bij me. Het voelt prettig, het ruikt lekker, het is een materiaal dat in hetzelfde tempo mee kan gaan als ik denk en doe. Het is ongecompliceerd, het is ontzettend licht, het is recyclebaar. En als je weet hoe je het moet gebruiken kun je dragende constructies maken. Het is ook een hele directe manier van werken. Als het niet goed is, moet je het weer afbreken. Maar ik was er gelijk heel behendig mee.’

Organische beeldgroei

Zijn gereedschap: een stanleymes en een knijpniet-machine. ‘Het is heerlijk werk. Ik geniet van het ritme ervan, de geluiden. Ik zit vaak op de grond te werken, op een deken, of bijvoorbeeld een groot dierenvel van karton, en werk dan van beneden naar boven.’ Sinds een paar jaar heeft hij het geluk zijn materiaal »

Vogel rechts: Deze vogel staat in een terrarium dat naar de kunstcollectie van Achmea gaat. Het is bestemd voor een nieuw gebouw in Leiden. De vruchten bij de vogel zijn van pakpapier.

Terrarium links: Dit exemplaar is in bezit van de kunstenaar, die hier in een kleine jungle van karton staat.

‘Karton past bij mij. Het voelt prettig, ruikt lekker. Het kan in hetzelfde tempo meegaan als ik denk en doe’

WERK IN UITVOERING

Couzijn van Leeuwen maakte tientallen kasten, of liever: 'afbeeldingen van kasten'. De meeste zijn te beschouwen als object in de ruimte, niet perse om iets in op te kunnen bergen. De kasten linksboven maakte Van Leeuwen van karton dat hij op straat vond en voor een deel inwaste met pigment. Over de kast links onder in beeld vliegt een kooivogel. De bovenkant van de kast is gedecoreerd met kooivogels, de onderkant juits met wilde vogels. Het terrarium werd gemaakt met papier, massief en golfkarton.

Keramiëk: De blauwe poppetjes werden dit voorjaar in het Europeesch Keramisch Werkcentrum geboren. Als hij figuurtjes knipt, gebruikt hij heel simpele Ikea-schaartjes.

gratis te krijgen van een sponsor, een meneer die machines ontwerpt om kartonpallets mee te maken. 'Hij is totaal anders dan ik. Hij benadert het technisch. Hij zegt: "oh, dat is een B12", en dan gaat het over één klein onderdeel. Toen ik hem bezocht had ik toevallig een laptopje bij me en kon laten zien wat ik deed. Vincent vond het zo geweldig dat we nu dingen ruilen.' Na de Madonna begon Couzijn van Leeuwen met het maken van kasten, 'afbeeldingen van kasten' noemt hij het liever. Het werden er zeker zestig, en maar vier ervan kunnen ook echt open. Eentje daarvan staat in het gemeentehuis van Amersfoort, de bodes bewaren er een koektrommel in. Waarom de meeste kasten niet open kunnen 'moet je niet aan een kunstenaar vragen,' lacht hij. Wat er in die loze ruimte zou kunnen zitten, dat laat hij aan ieders verbeelding over. Hij heeft zelf vaak écht gekeken met een zaklantaarn en stelde zich dan voor dat hij een muis was en wat voor fantastisch huis hij dan had. Wat weer leidde tot een écht huis van karton, waar hij zich die muis kon voelen. 'Organische beeldgroei' noemt hij het in een – uiteraard – kartonnen overzichtsboek dat in zijn werkplaats ligt.

Reusachtig terrarium

De opdracht voor een grote kast in het pand van de Triodosbank die weer leidde tot het levensgroot terrarium met grote prairieachtige planten is daar een ander voorbeeld van. 'Ik had die Triodos-kast, versierd met een soort knotsachtige vruchten, gemaakt van honingraatkarton. En had er een over. En dan denk ik: als ik er een stengel aan maak, dan wordt het een soort bloem. En van een paar plakjes honingraatkarton kun je weer blaadjes snijden. Dat is dan heel kwetsbaar en daarom moest het ergens in. En dat leidde weer tot een terra-

rium. En dan maak ik daarna weer een andere, die daar met die vogels, die gaat binnenkort één naar het nieuwe gebouw van Achmea in Leiden. Na die grote terraria ben ik in het Keramisch Werkcentrum weer kleine terraria gaan maken van keramiëk.' En dan droomt hij nog van een reusachtig terrarium waar hij zelf in kan werken. 'Waar ik als terrariumbewoner in rondloop.' Er is nog veel meer. In zijn werkplaats staan twee spiegellende halve leeuwen te wachten tot ze geplaatst worden bij een nieuw gebouw van de architect Juan Navarro Baldeweg, er liggen hele fijne, uit tropische vruchtschillen gesneden reptieltjes, grappige (en een beetje griezelige) blauwe wezentjes. Een bladzijde uit een nieuw kartonnen boek over heimwee ('ik ben in het midden van het labrynt gekomen en zoek mijn weg terug'). En dan zit er in zijn computer nog het eerste hoofdstuk van een roman en een opzet voor een bundel over Chinese sprookjes. 'Dan zit ik in de auto en dan heb ik iets meegemaakt en denk ik; geweldig, daar zou ik een geweldig Chinees sprookje van kunnen maken.' Hij maakt niet de indruk van de wijs te raken door zo veel dingen tegelijkertijd. Het toeval is een sterke leidraad. Maar dat betekent niet dat hij zomaar wat doet. 'Ik ben altijd gefocust op de verbanden.' Het Madonnabeeld, - in zijn overzichtsboek mooi gedocumenteerd - is inmiddels in een versnipperaar verdwenen. Het zakte in elkaar, het was haar tijd. En dat is maar goed ook, want als het niet nodig is neemt Van Leeuwen niet graag afscheid van een werk. 'Mevrouw, er zit een optie op,' heeft hij wel gezegd toen een dame iets wilde kopen. 'Het mag hier ook niet te leeg zijn, ik heb die werken nodig om er weer op verder te gaan.' ☞

www.couzijnvanleeuwen.nl

Zelf bezoeken?

Van 11 t/m 15 mei exposeert Couzijn van Leeuwen op Art Amsterdam (in de RAI, standnr. 32) en van 5 t/m 26 juni heeft hij een solo expositie in Galerie Wit, Hamelakkerlaan 38, 6703 EK Wageningen.